

ارزیابی تاثیر شیوع کرونا بر اقتصاد – چالش ها و راهکارها

دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان کردستان

فروردین ۱۳۹۹

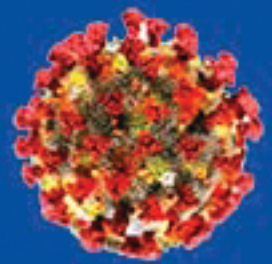

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی سنندج

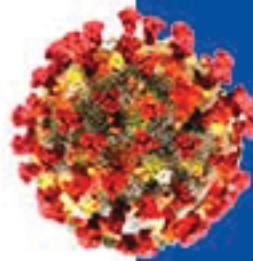
شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی کردستان

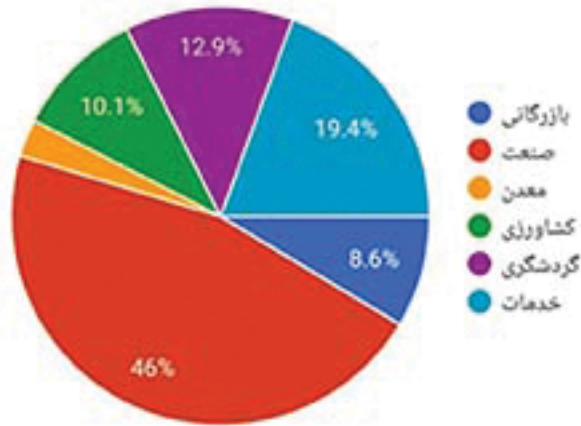

شیوع بیماری کرونا تبعات مختلفی بر سطح کلان اقتصاد کشور و در سطوح پایین تر رفتار مصرفی خانوارها و رفتار تولیدی بنگاه‌های اقتصادی خواهد داشت. سطح اثرگذاری شیوع بیماری بر بخش‌های مختلف اقتصاد یکسان نیست. به عبارتی حوزه‌های مختلف کسب و کار به یک نسبت دچار رکود ناشی از شیوع ویروس کرونا نمی‌شوند. واضح است که تبعات شیوع بیماری می‌تواند بر بخش‌هایی از اقتصاد که محدودیت‌هایی از سوی دولت جهت کنترل شیوع بیماری بر آنها اعمال می‌شود تأثیر قابل ملاحظه و بیشتری به نسبت سایر حوزه‌ها دارد. بخش‌هایی مانند گردشگری و حمل و نقل و اصناف، به ویژه خرده فروشی‌ها که تعاملات اجتماعی بیشتری دارند، به واسطه محدودیت‌های اعمال شده بیشترین تأثیرپذیری و آسیب را متحمل شده‌اند و در سطوح دیگری از کسب و کار میزان تقاضا برای رسته‌هایی خاص از محصولات پزشکی و بهداشتی به بالاترین سطح ممکن رسیده است. از آنجا که ستاد ملی مبارزه با کرونا در وزارت بهداشت به عنوان متولی اصلی مدیریت موضوع، درگیر اقدامات کنترلی و درمان بیماری بوده است.

هم‌اکنون با گذشت حدود ۲ ماه از شیوع ویروس کرونا در کشور، ابعاد اقتصادی و تبعات آتی شیوع بیماری بر کسب و کارها باید به صورت جدی‌تر مورد بررسی و تصمیمات عملیاتی در این خصوص اعمال گردد. گزارش حاضر میزان اثرگذاری شیوع ویروس کرونا بر بخش‌های مختلف اقتصاد را مورد کنکاش قرار داده و پیشنهادات و راهکارهای عملیاتی جهت کاهش اثر متغیرهای معرفی شده را ارائه می‌نماید.

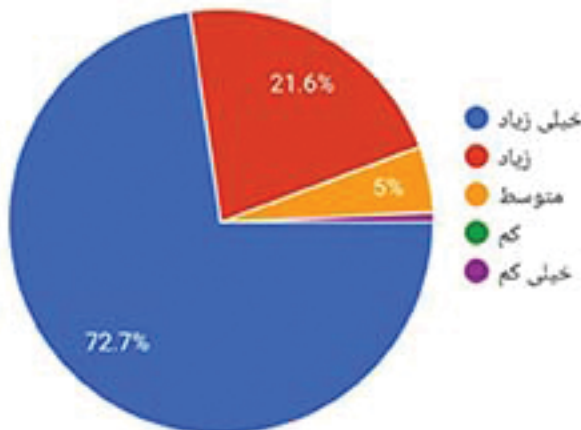
درصد مشارکت فعالین اقتصادی به تفکیک گروه فعالیت

براساس مطالعه صورت گرفته توسط دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان کردستان تحت عنوان "ارزیابی میزان آسیب پذیری بنگاههای اقتصادی استان کردستان ناشی از شیوع بیماری کرونا"، از میان ۱۳۹ شخصیت حقیقی و حقوقی فعال در بخشهای مختلف اقتصادی که از طریق پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفتهاند، نتایج ذیل بدست آمده است.

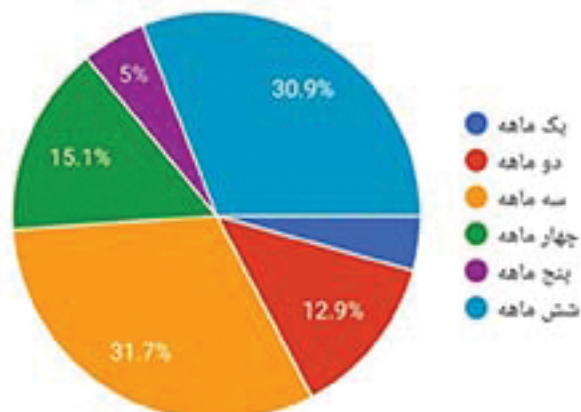
مشارکت شرکت کنندگان در مطالعه انجام شده به تفکیک بخشهای کسب و کار به ترتیب گروه صنعت ۴۶ درصد، گروه خدمات ۱۹/۴ درصد، گروه گردشگری ۱۲/۹ درصد، گروه کشاورزی ۱۰/۱ درصد، گروه بازرگانی ۸/۶ درصد و گروه معدن کمتر از ۵ درصد بوده است.

درجه آسیب پذیری کسب و کارها

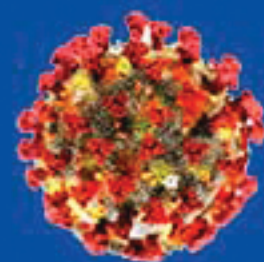

۷۲/۷ درصد از بنگاههایی که مورد ارزیابی قرار گرفتهاند اعلام داشتهاند که درجه آسیب پذیری کسب و کارشان در بالاترین سطح ممکن بوده است. (میزان آسیب پذیری بنگاهها در پنج سطح خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد ارزیابی گردید)

دوره زمانی آسیب پذیری کسب و کارها

همچنین ۳۱/۷ درصد از پاسخ دهندگان اظهار داشتند که دوره زمانی آسیب پذیری کسب و کار آنها، متأثر از شیوع ویروس کرونا سه ماهه بوده و در سطوح پایینتر بنگاههای مورد ارزیابی به ترتیب ۳۰/۹ درصد در دوره زمانی شش ماهه، ۱۵/۱ درصد در دوره زمانی ۴ ماهه، ۱۲/۹ درصد در دوره زمانی دو ماهه، ۵ درصد در دوره زمانی پنج ماهه و کمتر از ۵ درصد در دوره زمانی آسیب پذیری ناشی از شیوع بیماری کرونا قرار گرفتهاند.

**مشکلات و چالش‌های پیش آمده و همچنین پیشنهادات و راهکارها
از طریق متغیرهای ذیل گردآوری و نتایج حاصله در جداول
جداگانه ای ارائه گردید:**

- مشکلات و چالش‌های بوجود آمده در حوزه تامین مواد اولیه و راهکارهای پیشنهادی
- مشکلات و چالش‌های بوجود آمده در حوزه مالیاتی و راهکارهای پیشنهادی
- مشکلات و چالش‌های بوجود آمده در حوزه تامین مالی و بانکی و راهکارهای پیشنهادی
- مشکلات و چالش‌های بوجود آمده در حوزه کار و تامین اجتماعی و راهکارهای پیشنهادی
- میزان خسارت فعلی به کسب و کار مورد ارزیابی
- میزان تخمینی خسارت آتی به کسب و کار مورد ارزیابی
- چالش‌ها و مشکلات اصلی ناشی از شیوع بیماری کرونا در کسب و کار مورد ارزیابی
- پیشنهادات و راهکارها جهت خروج از بحران موجود

چالش‌ها و مشکلات ناشی از شیوع بیماری کرونا

حوزه
فعالیت

شوک ناشی از شیوع کرونا و همچنین اعمال محدودیت‌های اجتماعی جهت کنترل بیماری کاهش تقاضای برخی محصولات را در پی داشته و باعث نیمه فعال و یا غیرفعال شدن بخش‌هایی از تولید شده است که این زنجیره به تعدیل نیرو و کاهش رقم اشتغال منجر خواهد شد.

رکود در بنگاه‌ها و از بین رفتن تقاضا موجب شده تا کسب و کارها اقدام به تعدیل نیروی کار خود کنند. این موضوع سرانه درآمد خانوارها را پایین آورده و موجب کاهش توان خرید و تاثیر مستقیم بر تقاضا برای محصولاتی خواهد داشت که در سبد مصرفی خانوار هستند که بر روی تولیدکنندگان این بخش اثر مستقیم دارد.

کاهش تقاضا در برخی حوزه‌ها و بر هم خوردن چرخه مالی بنگاه‌ها و همچنین محدودیت‌های اجتماعی اعمال شده امکان تامین مواد اولیه را با دشواری روبرو ساخته است.

اجرای پروتکل‌های بهداشتی و اقدامات پیشگیرانه در واحدهای تولیدی هزینه‌های گزافی برای تولیدکنندگان در پی دارد که در شرایط کنونی برخی بنگاه‌ها ترجیح می‌دهند همچنان واحد تولیدی خود را تعطیل کنند.

افزایش بهاء حمل و نقل کالا و زمان بر شدن پروسه‌ها به دلیل اعمال محدودیت‌ها.

عدم اعلام ساز و کار متناسب و اجرایی در خصوص نحوه حمایت ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی از جمله: سازمان تامین اجتماعی از کارفرمایان در صورت ابتلاء کارگران در محیط کار.

افت شدید درآمد بنگاه‌های تولیدی به تناسب بخش‌های مختلف و عدم توانایی در پرداخت هزینه‌ها از جمله حقوق نیروی کار، بازپرداخت تسهیلات، بیمه، مالیات، عوارض شهرداری و حامل‌های انرژی (آب، برق، گاز و ...).

مغایرت دستورالعمل‌های داخلی بانک‌ها با مصوبات و دستورالعمل‌های بانک مرکزی.

عدم دسترسی به سرویس‌های خدماتی و تامین قطعات جهت تجهیز ماشین‌آلات تولیدی به دلیل اعمال محدودیت‌ها.

کاهش نقدینگی واحدهای تولیدی به دلیل رکود تقاضا و همچنین افت شدید قیمت محصولات تولیدی ناشی از رکود بازار با توجه به اینکه در حال حاضر تمرکز مشتریان صرفا بر خرید مواد بهداشتی و خوراکی می‌باشد.

تولیدکنندگان فشارهای دوگانه تحریم و شیوع بیماری کرونا را توأمان تجربه می‌کنند.

ایجاد ضرر و زیان به تولیدکنندگان به جهت عدم امکان عرضه کالاهای فاسدپذیر و دارای تاریخ مصرف کوتاه. (موجودی انبار)

رکود بازار و تعطیلی کارگاه‌ها و عدم امکان پایبندی به قراردادهای منعقد شده با مشتریان.

بازرگانی

بسته شدن مرزهای هوایی و زمینی کشورهای همسایه ایران به ویژه عراق و از دست دادن بازارهای هدف خارجی.

ترافیک و ازدحام شدید کالاهای صادراتی در مبادی خروجی صادراتی کشور به دلیل بسته شدن مرزها.

رکود اقتصاد کسب و کارهای کوچک و متوسط از جمله، اغذیه فروشی‌ها، بازارهای لباس، کیف و کفش، تجهیزات و لوازم خانگی، آجیل و خشکبار، شیرینی فروشی‌ها، خرازی‌ها و عطریات، پرورش دهندگان ماکیان، سبزی و میوه فروشان، ابزارفروشان، خدمات الکترونیک، تایپ و تکثیر، خیاطی‌ها و...

افزایش تقاضا و کمبود عرضه مواد بهداشتی، ماسک، دستکش و ... و به تبع آن افزایش قیمت این محصولات.

ناتوانی در پرداخت اجاره‌بهای املاک و مستغلات دولتی برای فعالان اقتصادی.

ایجاد ضرر و زیان به اصناف به جهت عدم امکان عرضه کالاهای فسادپذیر و دارای تاریخ مصرف کوتاه.

گردشگری و خدمات

غیرفعال شدن کامل دفاتر و شرکت‌های گردشگری از جمله: شرکت‌های مسافرتی، هتل‌داران، رستوران‌ها، تورگردانی، اقامت-گاه‌های بین راهی، بوم گردی، صنایع دستی، حمل و نقل، سینماها، تالارها، تئاتر، باشگاه‌های ورزشی، تفریح‌گاه‌ها و به بیکاری نیروی شاغل در این بخش‌ها.

لغو پروازهای خارجی و کنسلی انواع تورهای مسافرتی شامل طبیعت گردی، زیارتی، فرهنگی، هنری و ... به دلیل بسته شدن مرزهای هوایی و زمینی و محدودیت‌های اعمال شده و تحمیل ضرر و زیان کلان به صاحبان این کسب و کارها.

عدم توانایی در پرداخت حقوق نیروی کار، بازپرداخت تسهیلات، بیمه، مالیات، عوارض شهرداری و حامل‌های انرژی (آب، برق، گاز و ...).

رکود فروش و بازار محصولات خریداری شده جهت عرضه به بازار توسط اصناف (کسب و کارهای کوچک و متوسط) به دلیل هم‌زمانی شیوع بیماری کرونا در اسفند ماه ۱۳۹۸ به عنوان پر تحرک‌ترین ماه اقتصادی ایران.

عدم توانایی در بازپرداخت هزینه‌های کنسلی و لغو قراردادها به مسافران.

تعطیلی و تاخیر در اجرای پروژه‌های در دست اقدام گردشگری

استهلاک بخش خدمات بیمارستان‌ها در صورت تداوم بیماری و ادامه روند کنونی.

ایجاد ناهنجاری‌های اجتماعی به دلیل پایین آمدن درآمد خانوارها.

بیکاری شدید نیروی کار خدماتی که تعاملات اجتماعی بالایی دارند

بسته شدن کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولید کننده نهاده‌های کشاورزی از جمله: بذور، سموم، ریزمغذی‌ها، کیسه‌های نایلونی بسته بندی، کارت‌ن بسته بندی، و ...

عدم دسترسی به نهاده‌های کشاورزی (خارجی) به دلیل بسته شدن مرزهای هوایی و زمینی.

عدم دسترسی به مواد ضدعفونی کننده، ماسک، دستکش و ... جهت ضدعفونی کردن محیط گلخانه‌ها، مجتمع های پرورش ماهی، سالن های پرورش قارچ، ماکیان، مرغ، دام و ...

آسیب جدی به بازار پرورش دهندگان و تولیدکنندگان گل‌های شاخه بریده، میوه های لوکس گلخانه‌ای، گل‌های آپارتمانی، پرورش دهندگان ماکیان (بلدرچین، کبک و...)، پرورش دهندگان ماهیان زینتی و خوراکی و از دست دادن بازار خارجی و داخلی به دلیل شیوع بیماری کرونا.

عدم امکان پرداخت حقوق کارگران، بازپرداخت تسهیلات بانکی، حق بیمه تامین اجتماعی، پرداخت هزینه حامل‌های انرژی (آب، برق، گاز و تلفن)، در کلیه واحدهای صنعتی، نیمه صنعتی و سنتی کشاورزی علی‌الخصوص گلخانه‌ها، پرورش دهندگان ماهی، ماکیان و قارچ.

به دلیل تعطیلی باربری‌ها و ناوگان حمل و نقل کشور و همچنین تعطیلی بسیاری از شرکت های تولیدکننده و تامین کننده نهاده‌ها، تامین نهاده با مشکل برخورد کرد و نهایتا تولیدکنندگان محصولات باغی و زراعی به موقع نتوانسته‌اند عملیات‌های زراعی را به انجام برسانند و این بر کیفیت و کمیت محصولات تولیدی تأثیر منفی خواهد گذاشت و نهایتا در آمد سالانه ایشان کاهش خواهد یافت .

کسب و کارهای وابسته به بخش کشاورزی مانند پلی کلینیک‌های گیاه پزشکی در کردستان عملا به صورت فصلی ارایه خدمت می‌کنند و عملا ۶ ماه از سال فعالیت ندارند لذا زیان‌های فراوانی به دلیل عدم امکان تامین نهاده و همچنین عدم تردد و مراجعه کشاورزان جهت خرید به دلیل هراس از ابتلا به کرونا و انتقال آن به روستاها، دیده‌اند.

عدم وجود انبار و سردخانه‌های استاندارد و در صورت وجود بالا بودن هزینه نگهداری محصولات تولیدی کشاورزی در شرایط بیماری کرونا به دلیل عدم وجود بازار فروش و تبدیل به ضایعات و در نهایت معدوم نمودن محصولات (گل های شاخه بریده، میوه های لوکس و ...).

بالا بودن هزینه‌های نگهداری بستر کشت و گیاه مولد در محیط گلخانه‌ها.

بالا بودن هزینه‌های نگهداری ماکیان (بلدرچین، کبک و ...) و ماهیان با توجه به تعطیلی رستوران‌ها و اغذیه‌ها و عدم امکان عرضه به بازار و افزایش قیمت نهاده‌های مورد نیاز این واحدها از جمله: خوراک ماهی، ذرت، سویا و ...

وابستگی صنعت گلخانه به خارج از کشور در تامین مواد اولیه از قبیل: بستر کشت مصنوعی، روکش‌های پلاستیکی، کود، سم، ریزمغذی‌ها و ... دامپزشکانی که در شهرستان‌ها مشغول به فعالیت هستند و در آنجا سکونت ندارند به دلیل اجرای طرح فاصله گذاری اجتماعی و همچنین اجرای طرح زوج و فرد نتوانستند در محل کار حاضر شوند و به دامداران و مرغداران خدمت رسانی کنند.

عدم دسترسی دامپزشکان استان به عنوان سربازان گمنام حوزه سلامت که در خط مقدم مبارزه و پیشگیری از بیماری های مشترک دام و انسان هستند به مواد بهداشتی، ضدعفونی، دستکش، ماسک و ...

افت شدید قیمت جوجه به دلیل کاهش تقاضا منجر به کاهش جوجه‌ریزی توسط واحدهای مرغداری در سطح استان شد.

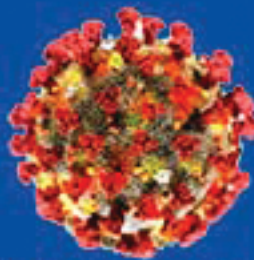
بسته شدن کلینیک‌های دامپزشکی و اختلال در توزیع دارو، واکسن و ... که موجب عدم امکان مراجعه دامداران به این کلینیک‌ها شد.

آسیب شدید مراکز جمع آوری شیر به دلیل کاهش میزان تقاضا برای مصرف فرآورده‌های لبنی از جمله: شیر، ماست، پنیر و ...

کارگاه‌های سنتی روستاییان از جمله: دامداری‌ها (گوشتی) به دلیل تعطیلی میدان‌های عرضه دام زنده و قصابی‌ها و همچنین کاهش تقاضا کاهش قدرت خرید مصرف کننده با افت قیمت و مشکلات مالی سنگینی مواجه شدند.

تبلیغات غیر کارشناسی و خودسرانه در مورد انتقال بیماری از حیوانات به انسان که موجب "حیوان هراسی" بسیاری از افراد شده و با رهاسازی یا آزار حیوانات خصوصا "سگ و گربه، موجب بروز مشکلات فراوانی در کنترل این قبیل حیوانات در جامعه می‌شود.

پیشنهادات و راهکارها

۱. به دلیل کاهش شدید درآمد در سطوح مختلف از کسب و کارها، طبقه بندی بر اساس درجه آسیب پذیری و اعمال بخشودگی و یا امهال حق بیمه اسفند ماه ۱۳۹۸، فروردین، اردیبهشت و خرداد ماه ۱۳۹۹ (صنعت، معدن، کشاورزی، بازرگانی، گردشگری و خدمات) مشمول قانون کار و تامین اجتماعی.
۲. برقراری بیمه بیکاری برای افراد مشمول قانون کار و تامین اجتماعی برای ماه‌های اسفند ۱۳۹۸ و فروردین، اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۹ با اعمال تسهیل گری در فرآیندهای اداری.
۳. استمهال اقساط وام‌های دریافتی از کلیه منابع (از جمله صندوق توسعه ملی) بدون در نظر گرفتن جریمه دیرکرد برای ماه‌های اسفند ۱۳۹۸، فروردین، اردیبهشت، خرداد ۱۳۹۹
۴. اعطای تسهیلات بلاعوض و یا ارزان قیمت برای جبران خسارت وارد شده به کسب و کارهای آسیب دیده
۵. نظارت بر اجرای بی قید و شرط حمایت‌های اعلام شده توسط بانک مرکزی در راستای عدم شمولیت محرومیت‌ها و ممنوعیت‌های ناظر بر چک‌های برگشتی صاحبان کلیه حوزه‌های اقتصادی (صنعت، معدن، کشاورزی، بازرگانی، گردشگری و خدمات) از سوی بانک‌ها.
۶. اجرایی نمودن بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و مصوبات بانک مرکزی و ارجعیت آن بر دستورالعمل‌های داخلی بانک‌ها و جلوگیری از اعمال سلیقه در اجرای مفاد آن‌ها.
۷. معافیت و یا تقسیط در پرداخت اجاره بهای املاک و مستغلات دولتی برای فعالان اقتصادی استان.
۸. بخشودگی هزینه حامل‌های انرژی (آب، برق، گاز و تلفن) کسب و کارهای آسیب دیده از بیماری کرونا در حوزه‌های شهری و روستایی استان به مدت ۱۲ ماه.
۹. امهال پرداخت مالیات با تقسیط بدهی به مدت ۶ ماه و بخشودگی جرائم مالیاتی کسب و کارهای آسیب پذیر.
۱۰. بخشودگی عوارض شهرداری و بخشداری‌ها و ... سال ۱۳۹۹ واحدها و کسب و کارهای آسیب دیده از بیماری کرونا.
۱۱. اعطای تسهیلات گردشگری (مسافرتی، زیارتی، فرهنگی، هنری و ...) به سرپرست خانوارهای یارانه بگیر به منظور کاهش فشارهای اجتماعی روانی و همچنین تقویت و جبران برخی از آسیب‌های صنعت گردشگری.
۱۲. تدوین و ابلاغ بسته حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط.
۱۳. تعیین سهمیه اقلام بهداشتی ویژه مقابله با کرونا از جمله: مواد ضدعفونی، ماسک، دستکش و ... برای کسب و کارهای فعال اجباری در شرایط بیماری (واحدهای صنعتی خوراکی و خدماتی، واحدهای کشاورزی از قبیل گلخانه، پرورش دهندگان طیور، ماکیان، دامپروری، قارچ و ...).
۱۴. تدوین و ابلاغ بسته حمایت از ایجاد اشتغال در بخش تولید جهت جبران اشتغال از بین رفته.
۱۵. از آنجا که دولت با تنگناهای مالی مواجه بوده و منابع برای اجرای سیاست‌های حمایتی بسیار محدود می‌باشد؛ از این رو بسیار مهم است که سیاست‌های حمایتی بصورت بهینه و ملموس طراحی و اجرا گردد.
۱۶. تمدید مدت زمان قراردادهای دولتی واگذار شده به بخش خصوصی و عدم اعمال جریمه تاخیر ناشی از شیوع بیماری
۱۷. حمایت از تولیدکننده هایی که به دلیل شیوع بیماری محصولاتشان با کاهش تقاضا مواجه شده است از طریق خرید محصولات توسط دولت.
۱۸. کاهش هزینه‌ها و تعرفه‌های گمرکی جهت واردات مواد اولیه بنگاه‌هایی که بر اثر شیوع بیماری متحمل ضرر و زیان شده‌اند.

دیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

استان کردستان